

Museumpark 3 3015 CB Rotterdam
010 4360543 rotterdam.remonstranten.nl

remonstranten Rotterdam

Thema: Gebed op de fiets in de 6 zomerdiensten ~ Uit en thuis

Remonstranten en Doopsgezinden in Rotterdam 'kerken' samen
van 9 juli tot en met 13 augustus 2017

Gemeente,

Velen van u zullen mij wel eens op de fiets zijn tegenkomen, eerder dan in de auto. Ik vind het heerlijk om tussen twee gesprekken, twee vergaderingen door even uit te waaien op de fiets. Gedachteloos tegen de wind in te trappen, de geest vrij te maken, de ogen de kost te geven en, al mediterend op de fiets soms mooie invallen te ontvangen. Alleen al door bijvoorbeeld oog te hebben voor al die prachtige teksten die tegenwoordig op de zijgevels van gebouwen te zien zijn in Rotterdam. Nee, je hoeft echt niet ver weg om inspiratie op te doen. Van de week nog lachte een betekenisvolle boodschap me tegemoet op de grens van Kralingen en Crooswijk. Op een plek waar kort geleden te midden van oudbouw een nieuw stukje Rotterdam verrees: Je krijgt nooit een betere toekomst als je steeds aan gisteren blijft denken. Al fietsend laat ik die tekst een aantal keren door me heen gaan. Zegt die tekst misschien ook iets over mij? Vast wel. Op de fiets leer je niet alleen de wereld om je heen, maar ook jezelf weer wat beter kennen.

Psalmen

U begrijpt dus gemeente dat ik zeer gecharmeerd ben van Eykmans *Gebed op de fiets*. Voor ik daarop door ga eerst iets over psalmen, want door psalmen liet Eykman zich inspireren, net als heel veel dichters en denkers voor hem. Psalmen nodigen als het ware uit om ze steeds opnieuw te herlezen, te bidden, te zingen en ze in eigen woorden te hertalen. Op grond van eigen ervaringen die verbonden worden met de oermenselijke ervaringen die in de psalmen ter sprake komen. In het Grieks betekent psalm *lied*, in het Hebreeuws, *tehilla*, betekent het zo iets als *loflied*, maar dat wil niet zeggen dat psalmen alleen met lof te maken hebben. En als je Psalm 28 goed leest gaat het ook zeker niet alleen over lof. Het gaat evenzogoed over angsten, eenzaamheid, vijandschap. De mooie en goede kant van het leven, het leven in majeur, komt er in ter sprake, maar ook het leven in mineur, de schaduwzijde van ons bestaan, de klacht en de aanklacht. Die spanning tussen klacht en lof, tussen goed en kwaad, tussen hoop en angst is kenmerkend voor het boek der Psalmen, en juist daarin raakt het de kern van ons menselijk bestaan. De ene dag kunnen we de hele wereld aan, tegenwind?, het deert ons niets, de andere dag voelen we ons kwetsbaar en komen de tranen, of de woede. En die soms vreselijke afwisseling van voor en tegenspoed betreft niet alleen de psalmen en

Museumpark 3 3015 CB Rotterdam
010 4360543 rotterdam.remonstranten.nl

remonstranten Rotterdam

ons individuele leven, maar ook ons gezamenlijk bestaan, bijvoorbeeld dat van het joodse volk. Als er een volk is dat daarvan weet mee te spreken, dan het joodse volk.

In tijden van vreugde herinneren de psalmen hen aan het donker, de ballingschap, de vernietiging. In tijden van verdriet herinneren de psalmen hen aan het licht, aan Gods bewarende hand, ondanks alles.

Eykmans' gebed op de fiets

Maar nu naar Eykmans *Gebed op de fiets*, geïnspireerd door Psalm 28. Het deed me onmiddellijk denken aan het beroemde lied van Boudewijn de Groot met zijn zontje Jimmy op de fiets. Niet doelgericht van A naar B onderweg, maar fietsend om het fietsen, met de wind in de rug of met tegenwind, dat maakt eigenlijk niet uit. Het is goed zoals het is met de kleine op het stoeltje voorop. Natuurlijk, het is een lied uit het begin van de jaren zeventig van de vorige eeuw. Naast dankbaarheid is er dus ook zorg over de toekomst van dit kind, en af en toe scherpe maatschappijkritiek, over voetbal en zakendoen. Hoe sterk, hoe vol van zelfvertrouwen is eigenlijk een eenzame fietser die krom gebogen over zijn stuur tegen de wind in fietst, zichzelf een weg baant. Waar haalt die fietser dat vandaan? Waarom zou hij het gevecht met de elementen aangaan als hij ook met de kleine op schoot tevreden in de zon thuis kan zitten.

Tot zover Boudewijn de Groot die ruim veertig jaar later nog altijd prachtig zingt. En al zal hij nooit aan psalmen hebben gedacht, het lied bevat wel de basiselementen van psalmen: heel diverse ervaringen en emoties tegelijk: geluk, hoop, angst, tevredenheid, boosheid en scherpe kritiek.

Tegenwind. Wat dat betreft klinkt het scherper, onstuimiger dan Eykmans gebed.

Dat gebed op de fiets getuigt primair van dankbaarheid, Gods schepping is mooi, goed en lieflijk, zowel in de ochtend als in de avond. Ja, het gebed is een echte lofzang op Gods schepping. Al het levende komt er in ter sprake als in Fransiscus' *Zonnelied*: rivier, zonlicht, eendjes, populieren, hond, duif, oude man, twee kinderen, jongen en zijn vriendin, vrolijke meid met spijkerbroekbenen. Moeiteloos uit te breiden met onze eigen beelden. Het eerste beeld dat mij te binnen schoot was dat van het vredige oer Hollandse rivier landschap, dichtbij huis, buiten de stad in het ochtendlicht. In de tweede strofe, de stad tegen de avond, is even vredig. Geen geschreeuw, geen geruzie, maar lieflijkheid en liefde, het is goed zoals het is, de eenzame fietser geniet ervan. Ja, het troost hem/haar zelfs. De fietser voelt zich gedragen.

En toch, twee keer klinkt het: *Bewaar Heer deze aarde die u hebt nagelaten aan alles wat er op leeft en speelt*.

Behoed en bewaar jij ons lieve God, zoals het in een lied in Tussentijds heette. Wie dat zo bidt is misschien wel dankbaar maar niet naïef optimistisch. Wie dat zo bidt heeft ook iets te verliezen, zelfs een vleugje angst onder de leden. Al dit moois kan ook voorbijgaan, je uit handen glijpen, het is niet iedereen gegeven om zo vredig door het landschap te fietsen, geniet ik er wel voldoende van? Ook dit moment gaat voorbij. De aarde, Gods schepping, kann zo mooi zijn, maar we misbruiken die aarde vak en drukken de andere levende schepselen die met ons deze aarde bewonen weg. Deze diep van binnen zeurende angst van de fietser zoekt naar woorden, zoekt naar een adressant en wordt uitgesproken in de woorden van een gebed op de fiets dat naast dankbaarheid ook zorg

Museumpark 3 3015 CB Rotterdam
010 4360543 rotterdam.remonstranten.nl

remonstranten Rotterdam

verwoordt. Juist omdat hij er zo van geniet. En daarmee nadert Eykman op subtiële wijze de woorden van Psalm 28 waar naast dankbaarheid ook sprake is van tegenslag en verdriet. Belangrijk in Psalm 28 is trouwens dat de kwaadwilligen daar wordt verweten dat zij geen oog hebben voor het werk van Gods handen, voor wat God aan schoonheid op aarde tot stand brengt.

En als er een ding is waar die fietser nu juist wel oog voor heeft, dan is het die schoonheid. Maar ook de psalm eindigt met de ervaring van Gods aanwezigheid, ook de psalmist ervaart Gods getrouwe hand, en daarom durft ook hij, net als later de fietser, te vragen om Gods zegen. Zegen het volk dat u toebehoort. Zegen het, wens het al het goede toe, zoals wij mensen ook elkaar mogen zegenen, oprecht het goede toewensen, omdat we dat elkaar van harte gunnen. Het gebed op de fiets is niet een gebed voor eigen zieleheil, dat mag ook, maar hier is het een gebed voor het heil van de wereld.

Gemeente, twee aspecten van Eykmans gebed wil ik nog kort benoemen. Het eerste is de nadruk op wat ik noem een aardse spiritualiteit, het tweede is het belang van het spel. En beide aspecten hebben te maken met vakantietijd.

Aardse spiritualiteit sluit goed aan bij bijbelse spiritualiteit, zeker die van het Oude Testament en de Psalmen. Ook de psalmen zijn aards, maken gebruik van allerlei beelden die de natuur ons ter beschikking stelt, aarde, bergen, water, lucht, vuur, en gebruiken die beelden om iets van het goddelijke in ons bestaan tot uitdrukking te brengen. Het is een vorm van geloven waarin God niet alleen ver weg is, in hemelse sferen, maar ook hier op aarde ervaarbaar is, in alles wat het aardse leven goed maakt. God blijft de aarde trouw, zijn schepping, en daarom moeten wij die aard ok trouw blijven, respectvol van haar genieten, onze zintuigen de kost geven. God is hier en nu aanwezig, dichtbij huis, in dit aardse bestaan. God is niet alleen met zijn schepping, God is in zijn schepping aanwezig, bezielt zijn schepping, of dat nu die rivier is, het zonlicht, de eendjes, populieren, hond, duif, oude man, twee kinderen, jongen en zijn vriendin of vrolijke meid met spijkerbroekbenen. Ja God, “Gij zijt in alles diep verscholen, in al wat leeft en zich ontvouwt”. En dan het spelen. Eykmans gebed eindigt met Bewaar Heer deze aarde die u hebt nagelaten aan alles wat erop leeft en spēélt. Het gaat niet alleen om leven maar ook om spelen, ja, het leven is een vorm van spel. Een ernstig spel, zeker, maar een spel waarin ook onze fantasie, verbeeldingskracht en spelvreugde tot hun recht mogen komen. Trouwens, de remonstrantse hoogleraar Hoenderdaal noemde ook de liturgie een spel, een riskant spel. Het is een spel waarin woorden uit de traditie worden verbonden met het actuele bestaan, zoals ook Karel Eykman dat doet. Het is een spel dat elke zondag opnieuw gespeeld wordt en waarbij er echt iets op het spel staat. Of het nu vakantietijd is of midden in de winter.

Het liturgisch spel van de zomerdiensten is daarbij niet alleen zinvol en heilzaam voor de thuisblijvers. Wie ver weg is weet zich misschien extra verbonden met en gedragen door wie thuis de lofzang gaande houdt. En waar je ook bent, ver weg of dichtbij huis, fietsend, wandelend, autorijdend, vliegend, lezend, de slotbede van Psalm 28 kun je altijd en overal uitspreken: *Bewaar God deze aarde die u hebt nagelaten aan alles wat erop leeft en speelt. We zijn er dankbaar voor en proberen er zorgvuldig mee om te gaan, Amen*